

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania A. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 marca 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy
z dnia 27 lutego 2023 r., sygn. akt V Ua 1/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Legnicy wyrokiem z dnia 6 grudnia 2022 r. zmienił decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu z dnia 26 stycznia 2022 r., z dnia 17 lutego 2022 r. oraz z dnia 25 lipca 2022 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni A. S. prawo do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu zatrudnienia u płatnika składek I. B. od dnia 21 sierpnia 2021 r. do dnia 2 lutego 2022 r. (pkt I), umorzył postępowanie w zakresie przyznania prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 2 sierpnia 2021 r. do dnia 20 sierpnia 2021 r. (pkt II), oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 540 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III).

Po rozpoznaniu apelacji organu rentowego Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 27 lutego 2023 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w pkt I i III w ten

sposób, że oddalił odwołania i nie obciążył ubezpieczonej A. S. kosztami zastępstwa prawnego należnymi stronie pozwanej.

Ubezpieczona A. S. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy, zaskarżając orzeczenie w całości i opierając skargę na podstawie naruszenia prawa materialnego: art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 221 ze zm.) oraz art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 2780 ze zm.), przez ich wadliwe zastosowanie i uznanie, że odwołująca się wykonywała w okresie po ustaniu tytułu ubezpieczenia działalność zarobkową w postaci działalności gospodarczej.

Mają na uwadze powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości a także o zasądzenie od strony przeciwnej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi oraz na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W ocenie odwołującej się, dokonana przez Sąd drugiej instancji wykładnia art. 3 Prawa przedsiębiorców nosi cech kwalifikowanej wadliwości, bowiem mimo spełnienia przesłanek do stwierdzenia, że A. S. prowadziła działalność gospodarczą w okresie, którego dotyczył pozew, z nieznanych przyczyn Sąd drugiej instancji pominął te przesłanki i uznał, iż działalność gospodarcza odwołującej się prowadzona była przez jej córkę-A. S.. Gdyby nawet uznać, że skarga kasacyjna nie jest zasadna w sposób oczywisty, treść jej uzasadnienia przywodzi istotny problem co do wykładni art. 3 Prawa przedsiębiorców. Zgromadzony materiał dowodowy pozwalał z łatwością przyjąć, że A. S. spełniała przesłanki określone w tym przepisie i prowadziła działalność gospodarczą, podczas gdy jej córka wyłącznie pomagała matce w kwestiach pobocznych. Takiej też wykładni dokonał prawidłowo Sąd pierwszej instancji.

Organ rentowy nie wniósł odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jureddyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu

rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721).

Z kolei w razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że odwołująca się nie wykazała istnienia powołanych przesłanek przedsądu. Przedstawiona przez nią argumentacja ogranicza się do zakwestionowania konkluzji Sądu drugiej instancji co do roli córki skarżącej przy prowadzeniu przedsiębiorstwa. Pełnomocnik skarżącej nie wywodzi, przy zastosowaniu stosowanej argumentacji prawniczej, by naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 3 Prawa przedsiębiorców było oczywiście wadliwe w wyżej opisanym rozumieniu tego pojęcia. Całkowicie pozbawione uzasadnienia jest również powołanie się na przesłankę konieczności rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, które w istocie nie zostało w żaden sposób sformułowane.

Skupiając się więc jedynie na zarzucie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, konieczne jest odniesienie się do wykładni art. 3 Prawa przedsiębiorców przyjętej przez Sąd drugiej instancji oraz do zastosowania powyższego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Na marginesie warto podkreślić, że ustalenia faktyczne Sądu *meriti* są dla Sądu Najwyższego wiążące (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Sąd Okręgowy zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, w tym ustalenie, że z racji bardzo złego stanu psychicznego ubezpieczonej prowadzenie działalności gospodarczej przejęła jej druga córka, A. S. i mimo braku doświadczenia utrzymywała ona działalność gospodarczą swojej matki, która niekiedy przynosiła jakieś dochody. Działalność gospodarczą należy rozumieć jako zorganizowaną działalność zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły. Takie rozumienie działalności gospodarczej nie wyklucza jednak

możliwości zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych osoby (przedsiębiorcy) niezdolnej do pracy i w ujęciu prawnym nie przewiduje się wyłączenia możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w okresie niezdolności do pracy. W innym razie należałoby przyjąć, że każdy przedsiębiorca, który stanie się niezdolny do pracy, natychmiast przestaje podlegać ubezpieczeniom społecznym. Takie zapatrywanie nie znajduje potwierdzenia w obowiązujących przepisach. Przy przyjęciu, że osoba prowadząca działalność gospodarczą we własnym imieniu nie musi tego robić osobiście, nie sposób było pominąć w rozpoznawanej sprawie takich dowodów, jak oświadczenie A. S., z którego wynika, że świadek przejęła w badanym okresie prowadzenie działalności gospodarczej w imieniu ubezpieczonej. Dodatkowo świadek zeznała, że musiała przejąć działalność gospodarczą wnioskodawczyni i poprowadzić ją w taki sposób, aby zapewnić rodzinie źródło utrzymania. Sąd *meriti* słusznie odwołał się do ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, z którego wynika, że prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje, choć stopień natężenia tej działalności może być różny.

Całość powyższych ustaleń sprowadzała się do oceny zastosowania w sprawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej i konstatacji, że działalność gospodarcza wnioskodawczyni była prowadzona po ustaniu zatrudnienia u I. B., tyle że nie osobiście, bowiem w mieniu odwołującej się w celach zarobkowych, w sposób ciągły i zorganizowany, kontynuowała ją córka A. S..

Przyjęta przez Sąd Okręgowy wykładnia art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej w związku z art. 3 Prawa przedsiębiorców nie może być uznana za oczywiście wadliwą, w szczególności jeśli weźmie się pod uwagę, że prawo do zasiłku chorobowego (podobnie świadczenia rehabilitacyjnego) po ustaniu tytułu ubezpieczenia ma charakter wyjątkowy. Wyjątkowość wyraża się w przyznaniu prawa do świadczenia w okresie, za który nie jest opłacana składka, osobom niepodlegającym ubezpieczeniu. Zasiłek chorobowy lub świadczenie rehabilitacyjne zastępuje utracony zarobek. Ryzykiem chronionym jest w tym przypadku niemożność wykonywania (kontynuowania lub podjęcia) każdej działalności zarobkowej, zarówno tej, której wykonywanie dawało tytuł do objęcia ubezpieczeniem, jak i wykonywanej równoległe z taką działalnością, a ponadto

jakiegokolwiek nowej działalności dającej źródło utrzymania. Jeżeli po ustaniu tytułu ubezpieczenia dojdzie do kontynuowania lub podjęcia działalności, i zostanie ona objęta nowym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, wówczas zdarzenie ubezpieczeniowe (choroba) będzie pozostawać w związku z nowym tytułem ubezpieczeniowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USKP 27/21, OSNP 2022 nr 4, poz. 38). W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (jako przykład można przywołać wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 18 października 2011 r., II UK 51/11, LEX nr 1110977 i z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533; z dnia 4 czerwca 2012 r., I UK 13/12, LEX nr 1218583) wypada stwierdzić, że wpis do ewidencji tej działalności (rejestr) stwarza domniemanie jej prowadzenia. Domniemanie to może zostać obalone w razie udowodnienia, że działalność ta nie była prowadzona wskutek zaistnienia szczególnych, zazwyczaj losowych, okoliczności. W takich okolicznościach nie powstaje obowiązek ubezpieczenia społecznego, a co za tym idzie - nie powstaje tytuł do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym nie obejmuje okresu, w którym zaprzestano prowadzenia działalności gospodarczej albo zawieszono jej prowadzenie.

Skarżąca nie podała żadnego argumentu prawnego podważającego założenie Sądu Okręgowego o dopuszczalności kontynuowania działalności gospodarczej przy pomocy osób trzecich (jak ustalono – reprezentujących firmę). Założenie powyższe nie jest oczywiście wadliwe, mając na uwadze, że działalności we własnym imieniu nie należy utożsamiać z działalnością osobistą, ponieważ nie ma przeszkód, aby w prowadzeniu działalności gospodarczej posługiwać się innymi podmiotami. W takim przypadku bowiem wszelkie czynności wykonywane w ramach działalności gospodarczej przez zastępców przedsiębiorcy nadal będą traktowane jako wykonywane w imieniu własnym przedsiębiorcy. W tym kontekście Sąd drugiej instancji słusznie rozważał oświadczenia skarżącej oraz zeznania świadka – córki.

Mając na uwadze powyższe i uznając, że skarżąca nie wykazała powoływanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[SOP]

[a.ł.]